

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

De vaste commissie voor Veiligheid en Justitie heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister en de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over de brieven van de Minister van Veiligheid en Justitie d.d. 8 maart 2017 inzake Rapportagebrief over de aanpak van internationale misdrijven (Kamerstuk 34 550-VI, nr. 105), van de Minister van Veiligheid en Justitie d.d. 29 maart 2017 inzake Monitoring uitlevering Jean Claude I. en Jean Baptiste M. (Kamerstuk 34 550-VI, nr. 107) en van de Minister van Buitenlandse Zaken d.d. 25 april 2017 inzake Rapportage 2016 – Internationale Mensenrechtenprocedures (Kamerstuk 32 735, nr. 170).

De fungerend voorzitter van de commissie,
Visser

De griffier van de commissie,
Hessing-Puts

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Inbreng van de leden van de VVD-fractie

Met belangstelling hebben de leden van de VVD-fractie kennisgenomen van de genoemde brieven.

De leden van de VVD-fractie merken op dat in feite de vraag centraal staat hoe kan worden bewerkstelligd dat voorkomen wordt dat misdadigers tegen de menselijkheid hier een verblijfstitel krijgen en hoe kan worden gezorgd dat zij hun straf niet kunnen ontlopen. Deze leden onderschrijven dit. Het zou hierbij gaan om circa vijftien personen. Voornoemde leden vinden dat de inzet er primair op gericht moet zijn om berechting van dergelijke figuren te laten plaatsvinden in het land waar deze ernstige feiten zich hebben voorgedaan. Niet te snel moet hiervan worden afgeweken wegens de – in verhouding met Nederland – vaak nog prille rechtssystemen. Kan dit bevestigd worden?

Recent zijn nieuwe EU-richtlijnen inzake Europol aangenomen door het Europees Parlement. Hierdoor is Europol ook gemandateerd voor internationale misdrijven. Op Europees niveau kan dan ook veel data worden onderzocht. De aan het woord zijnde leden vinden het belangrijk dat het Verenigd Koninkrijk hier wel betrokken blijft. Nu het Verenigd Koninkrijk uit de EU zal stappen vinden deze leden het interessant om te weten hoe hier in deze context mee zal worden omgegaan.

De leden van de VVD-fractie merken op dat criminelen hun straf niet moeten kunnen ontlopen, maar ook criminele asielzoekers zijn niet gewenst. Hoe wordt voorkomen dat criminelen een verblijfsvergunning in Nederland ontvangen?

Inbreng van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de rapportage-brief over de aanpak van internationale misdrijven, de monitoring uitlevering Jean Claude I. en Jean Baptiste M., en de rapportage 2016 – Internationale Mensenrechtenprocedures.

De leden van de PVV-fractie willen graag weten hoe vaak het voorkomt dat een Nederlander slachtoffer wordt van een internationaal misdrijf in het buitenland, waarbij de autoriteiten in dat andere land de daders ongemoeid laten. Welke actie heeft de regering in die gevallen ondernomen om alsnog tot berechting over te gaan?

In de brief staat dat een groot deel van de zaken op grond van 1F van het Vluchtelingenverdrag van de Verenigde Naties (1F-zaken) die nu worden behandeld in Nederland, vreemdelingen (verdacht van oorlogsmisdrijven) betreft die niet kunnen worden uitgezet naar het land van herkomst omdat terugkeer in strijd zou zijn met artikel 3 van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM). Dit is een grote schande. Deelt u deze mening? En deelt u de mening dat de enige manier om deze oorlogsmisdadigers alsnog het land uit te zetten het opzeggen van het EVRM is? Zo nee, waarom niet?

Kent u de aflevering «Het kaf en het koren – de IND op zoek naar oorlogsmisdadigers» van 10 april 2017 (https://www.npo.nl/2doc/10-04-2017/KN_1688926)? Hoe worden deze 1F'ers aan de grens gekwalificeerd? Bent u bereid alles op alles te zetten oorlogsmisdadigers of mensen die hiervan verdacht worden zo snel mogelijk op te sporen? Bent u bereid ervoor te zorgen dat de oorlogsmisdadigers of mensen die hiervan verdacht

worden en daadwerkelijk het land uitgezet worden nooit meer kunnen terugkeren naar Nederland? Zo nee, waarom niet?

Inbreng van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de rapportagebrief over de aanpak van internationale misdrijven. Deze leden delen het standpunt dat Nederland geen vluchthaven is of wil zijn voor daders van internationale misdrijven. Met de instroom van vluchtelingen blijft het van belang dat er goede (achtergrond)controle plaatsvindt, daders worden opgespoord en slachtoffers kunnen rekenen op bescherming.

Voornoemde leden delen het uitgangspunt dat een verdachte wordt berecht in het land waar de internationale misdrijven zijn begaan. Als uitzetting naar eigen land niet mogelijk is vanwege artikel 3 EVRM, wordt beoordeeld of de verdachte in Nederland kan en moet worden vervolgd. In de rapportagebrief wordt aangegeven dat in 60 gevallen sprake is van artikel 1F en niet verwijderbaarheid vanwege artikel 3 EVRM. Is bekend in hoeveel gevallen van deze 60 er over wordt gegaan tot vervolging in Nederland? Wat zijn de redenen om wel of niet over te gaan op vervolging in Nederland? Zijn er in 2016 vreemdelingen met een 1F-status veroordeeld in Nederland?

De aan het woord zijnde leden merken op dat in 2016 17 inkomende rechtshulpverzoeken zijn uitgevoerd door de medewerkers van het Team Internationale Misdrijven (TIM). Deze leden willen graag weten uit welke landen deze rechtshulpverzoeken afkomstig waren. Daarnaast zijn zij benieuwd of de uitvoering van deze verzoeken afdoende is geweest voor het land dat het verzoek deed.

Aangegeven wordt dat het TIM in het afgelopen jaar geïnvesteerd heeft in het onderzoek naar de toepasbaarheid en geschiktheid van nieuwe analyse-tools voor «big data» op het gebied van internationale misdrijven. Deze leden vragen in hoeverre dit overeenkomt met de analyses van informatie die door Europol worden uitgevoerd. In hoeverre vindt er afstemming plaats tussen het onderzoek dat het TIM uitvoert en de kennis van Europol?

De leden van de CDA-fractie vinden het positief dat Nederland de EU-dag tegen straffeloosheid heeft georganiseerd. U schrijft dat Nederland het belang van het inrichten van een war crimes unit onder de aandacht heeft gebracht. Bij wie heeft Nederland dat onder de aandacht gebracht en welke stappen worden ondernomen om hem ook echt op te richten? En indien hij niet is opgericht, wat is daarvan de reden? We weten toch al vijf jaar dat vele mensen in Syrië oorlogsmisdrijven, misdrijven tegen de menselijkheid en genocide plegen?

ISIS pleegt genocide in Irak en Syrië. Dat hebben het Europees Parlement, het Amerikaanse congres en de Parlementaire Assemblee van de raad van Europa uitgesproken. Bij ISIS hebben zich ook Nederlanders aangesloten. Hoeveel mensen hebben zich bij ISIS aangesloten en hoeveel van hen worden vervolgd vanwege het plegen van genocide of het medeplichtig zijn aan genocide? Hoeveel mensen met een Nederlands paspoort zijn in ISIS gebied geweest en zijn daarna weer teruggekeerd naar Nederland? Wordt elk van deze mensen vervolgd? Zo nee, waarom niet?

Inbreng van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de Rapportagebrief Internationale Misdrijven 2016. Deze leden hebben over dit onderwerp verschillende vragen.

Ten eerste hebben zij vragen over de positie van slachtoffers van internationale misdrijven. Deze leden vinden de positie van slachtoffers van groot belang, zeker gezien de ernst van internationale misdrijven. Juist in het veld van internationale misdrijven zijn getuigenissen van slachtoffers van groot belang. Kunt u toelichten hoe de positie van slachtoffers beschermd wordt? Bent u van mening dat juist Nederland als koploper bij de vervolging van internationale misdrijven ook de positie van slachtoffers en getuigen van internationale misdrijven moet waarborgen? Voornoemde leden constateren dat slachtoffers van internationale misdrijven geen beroep kunnen doen op het schadefonds geweldsmisdrijven en ook geen recht hebben op gratis rechtsbijstand. Dat laatste klemt vooral aangezien slachtoffers soms intensief worden gehoord. Bent u bereid deze knelpunten op te lossen?

Voorts hebben de leden van de D66-fractie een aantal vragen over de Rapportagebrief Internationale Misdrijven. Zo lezen zij dat één onderzoek in 2016 niet is voortgezet omdat de verdachte zich niet meer in Nederland bevindt. Is deze zaak dan wel overgedragen aan een ander land?

Deze leden lezen dat het in internationale misdrijfzaken een langdurig en ingewikkeld proces is om voldoende bewijs te vergaren en dat er veel capaciteit opgaat aan eerder gestarte opsporingsverzoeken en aan het strafrechtelijk onderzoek naar de MH17. Voornoemde leden vragen of er dan wel voldoende capaciteit is bij het TIM. Kan er bijvoorbeeld voldoende gebruik gemaakt worden van social media bronnen om bewijs te vergaren?

De leden van de D66-fractie hebben voorts een aantal vragen over het gebruik van artikel 1F van het VN Vluchtelingenverdrag. Deze leden delen de opvatting dat Nederland geen vrijhaven mag zijn voor oorlogsmisdadigers. Echter, het beleid om het Ambtsbericht 2000 over de Afghaanse veiligheidsdiensten zo categorisch toe te passen vinden deze leden niet passen in onze rechtsstaat. Klopt het dat de Europese Commissie over dit beleid vragen heeft gesteld en overweegt een infractieprocedure hierover te starten? Voornoemde leden lezen ook dat het besluit van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) om artikel 1F tegen te werpen ter toetsing voorgelegd wordt aan de rechter als de betrokken vreemdeling in beroep gaat.

De aan het woord zijnde leden hebben daarnaast een aantal vragen over de VN-databank voor bewijsmateriaal van ernstige misdaden die in Syrië zijn gepleegd. Het is deze leden nog onvoldoende duidelijk hoe deze databank precies in zijn werk zal gaan. In hoeverre hebben landen toegang tot deze databank en wordt vertrouwelijke informatie gewaarborgd? Deze leden begrijpen dat Nederland op 9 maart 2017 een expertconferentie over deze databank heeft gehouden. Wat is hieruit gekomen en wanneer zal deze databank volledig operationeel zijn?

Inbreng van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de Rapportagebrief internationale misdrijven en hebben een aantal vragen over Afghaanse 1F-ers. Velen van hen hebben collectief de 1F status gekregen omdat zij werkzaam zijn geweest bij de Khad/WAD, de Afghaanse geheime dienst in de jaren «80. Nederland is hierin uniek. Waarom houdt

de regering hier nog altijd aan vast? Gecombineerd met het beletsel van artikel 3 EVRM heeft deze status ertoe geleid dat vele mensen al 20 jaar in Nederland in een juridisch limbo verkeren. Hoe kan het dat zij noch vervolgd en veroordeeld zijn maar ook geen buitenschuld-vergunning hebben gekregen? Zijn er Afghaanse 1F'ers die wel een buitenschuldvergunning hebben gekregen?

Daarnaast zijn deze leden benieuwd naar uw reactie op de recente kritiek op het ambtsbericht waarop deze collectie 1F-status op gebaseerd. Dr. Joost Brouwer concludeerde dat er sprake is van grote misinterpretatie en mogelijk zelfs fraude op het ministerie. Gezien de voortdurende kritiek, ook van UNHCR en Amnesty op dit ambtsbericht en deze collectieve 1F-status, vragen voornoemde leden of het tijd is voor een herziening van dit ambtsbericht. Een nieuw ambtsbericht met openbare bronnen en individuele beoordeling van deze groep mensen zou volgens deze leden een hoop zorgen wegnemen. Waarom is de regering hierin zo onbeweeglijk?

Het valt de leden van de SP-fractie op dat er in Nederland nauwelijks 1F'ers worden veroordeeld. Het is goed dat er aandacht binnen de IND is voor mogelijke 1F'ers en deze leden hopen dat dit voortduurt. Hoe wordt gewaarborgd dat deze kennis waar de afgelopen tijd aan is gewerkt, ook in de organisatie blijft en niet weer verloren gaat nu er veel mensen bij de IND vertrekken? Blijven de 1F units op gelijke sterkte?

Recent veroordeelde Oostenrijk wel een Syrische vluchteling voor oorlogsmisdaden. De aan het woord zijnde leden vernemen graag waarom dit in Nederland niet gebeurt. Vluchten er geen oorlogsmisdadigers naar Nederland? Of zijn er andere belemmeringen waardoor goed onderzoek niet mogelijk is?

Graag delen deze leden ook de zorgelijke signalen die zijn binnengekomen over een groep mensen die wellicht oorlogsmisdaden hebben begaan. Tamils uit Sri Lanka hebben soms, niet altijd, banden met de Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE). Klopt het dat in Sri Lanka de heersende opvatting is dat alle Tamils banden hebben met de LTTE en oorlogsmisdaden hebben begaan? Klopt het dat zij, vooral bij terugkeer, stelselmatig vervolgd worden? Bij voornoemde leden is het signaal binnengekomen dat de Sri Lankaanse ambassade actief bezig zou zijn met onderzoek naar de asielmotieven van mensen die terug naar Sri Lanka worden gestuurd met een laissez-passez. De ambassade zou advocaten en de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) vragen naar het asieldossier en heimelijk de presentatie van vreemdelingen aan de ambassade opnemen. Als deze informatie wordt doorgespeeld aan de Sri Lankaanse overheid lopen Tamils bij terugkeer groot gevaar. Herkent u deze signalen? Zo nee, bent u bereid hier onderzoek naar te doen? Bent u bereid uitzetting van Tamils naar Sri Lanka gedurende dit onderzoek op te schorten?

Ten slotte vestigen de leden van de SP-fractie graag nog de aandacht op de recente uitspraak Chavez-Vilchez van het Europese Hof van Justitie. Het Hof oordeelde dat ook ouders zonder verblijfsrecht die praktisch alleen verantwoordelijk zijn voor de zorg van een kind met het unieburgerschap, wel verblijfsrecht in de EU toekomt. Een baanbrekende uitspraak. In het schriftelijk overleg over de JBZ-Raad op 18 mei 2017 (JBZ-onderwerpen op het terrein van asiel- en vreemdelingenbeleid) gaf de regering aan dat zaken in afwachting van nieuw beleid worden aangehouden. Is er inmiddels al zicht op wanneer hierover meer duidelijkheid zal zijn?

Inbreng van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van de monitoring-rapporten voor de uitgeleverde Rwandezes I. en M. Zij hebben eerder bezwaar gemaakt tegen de uitlevering van de Rwandese I. en M. aan Rwanda. De reden is dat zij niet overtuigd zijn dat verdachten van genocide in Rwanda een eerlijk proces krijgen. De redenen voor deze twijfel daaraan is destijds duidelijk onderbouwd. Niettemin is aan die argumenten voorbij gegaan en is toch tot uitlevering overgegaan.

Deze leden achten het in elk geval een goede zaak dat er monitoring is, al zijn er nu alleen rapporten over de eerste maand. We zijn inmiddels bijna een half jaar verder. Wanneer komen de volgende rapporten?

In het rapport staat dat de Nederlandse ambassade heeft toegezegd gevolg te geven aan het verzoek van dhr. I. om vertegenwoordigd te worden door zijn Nederlandse advocaten. Volgens de Nederlandse advocaten is er niets met dit verzoek gedaan. De monitoring-rapporten zijn zelfs niet aan de advocaten toegezonden. Er heeft niemand contact opgenomen met de advocaten over dit verzoek om dit te bespreken. Er is alleen verzocht het dossier op te sturen, volgens de advocaten in Nederland. De cliënten zelf hebben overigens geen concept-rapporten van de monitoring ontvangen. Hoe zit dit nu? Op welke manier is aan het verzoek van I. gevolg gegeven?

Uit de rapporten blijkt dat personeel van de Nederlandse ambassade heeft aangeven dat zij de beide heren zouden bezoeken in de gevangenis. Is dit inmiddels inderdaad gebeurd en wat kunt u hierover vertellen? Hoe zijn de omstandigheden in de gevangenis? Wat zeggen de beiden heren hier over aan de ambassade?

De heer I. geeft in het rapport aan dat de hem toegewezen advocaat eerder elf jaar als aanklager heeft gewerkt en hartelijk omging met de aanklager in de zaak tegen I. Ook beklagt hij zich erover dat deze advocaat er bij hem op aan gedrongen heeft schuld te bekennen. Deze advocaat zou ook de zusters van I. bewogen hebben bij hem hierop aan te dringen.

Dhr. I. geeft ook aan dat hij niet vrij was zelf een advocaat te kiezen, maar in zijn keuze beperkt was tot een lijst van 68 advocaten. Tijdens het schrijven van de monitoring rapporten waren de advocaten van beiden ook nog niet betaald. Advocaten die dhr. I. vrijwillig zouden kunnen verdedigen, worden bovendien niet tot de gevangenis toegelaten. I. heeft ook aangegeven dat hij niet in een veilige omgeving – dus zonder dat anderen mee konden luisteren – met zijn advocaat kon spreken.

Deze bevindingen uit de monitoringsrapporten passen in het beeld dat de leden van de ChristenUnie-fractie eerder geschetst heeft van de Rwandese justitie. Op papier is alles prima geregeld, maar in de werkelijke uitvoering krijgen verdachten van genocide geen eerlijke kans. Hoewel u dit weet, heeft u besloten tot uitlevering. Daarmee heeft u een zekere verantwoordelijkheid op zich genomen. Graag horen deze leden hoe u daar nu verder uitvoering aan geeft.

Wat kunnen de uitgeleverde heren overigens doen naar aanleiding van de monitoring-rapporten? Staat er nog een rechtsmiddel open voor I. en M. of kunnen zij gehoord worden?

Hoe oordeelt u over het feit dat nu blijkt dat er nog altijd heel veel onderzoek in de zaken van I. en M. schijnt verricht te moeten worden? De rechtszaak is nog steeds niet begonnen. Hoe verhoudt zich dit tot de haast waarmee de Minister van justitie de beide heren vorig jaar heeft uitgeleverd? Grond voor die uitlevering was toch dat er voldoende bewijs aanwezig was? Op deze vragen willen de leden van de ChristenUnie-fractie graag antwoorden.

II. Reactie van de Minister en de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie